

IRENA REJMENT-GROCHOWSKA

JUBILEUSZOWY ZJAZD POLSKIEGO TOWARZYSTWA BOTANICZNEGO Warszawa 19—22 IX 1972 r.

W dniach 19—22 września 1972 r. Polskie Towarzystwo Botaniczne uroczyście obchodziło pięćdziesięciolecie swej działalności, do czego od dawna się przygotowywało. Obrady Zjazdu odbywały się w Uniwersytecie Warszawskim, w gmachu Auditorium Maximum, który na ten okres został odświętnie udekorowany emblematami Towarzystwa.

Minęło pół wieku od pierwszego, organizacyjnego Zjazdu Towarzystwa, który z inicjatywy grona polskich botaników odbył się w kwietniu 1922 r. w Warszawie kiedy to utworzono oddziały w Krakowie, Lwowie, Poznaniu, Warszawie i Wilnie.

W roku jubileuszowym, dzięki staraniom doc. dr L. Karpowiczowej ukazało się dzieło *50 lat Polskiego Towarzystwa Botanicznego* wydane przez Zakład Narodowy im. Ossolińskich. Zawiera ono historyczny przegląd działalności Towarzystwa w oddziałach, sekcjach i komisjach oraz rozwój biblioteki w okresie półwiecza.

Staraniem Komitetu Organizacyjnego Zjazdu został wybity w mennicy państwowej znaczek Polskiego Towarzystwa Botanicznego, którego mają prawo używać wszyscy członkowie Towarzystwa. Wydano okolicznościową kartkę pocztową z tradycyjnym godłem *Carlina* i napisem *Societas Botanicorum Poloniae* oraz z kolorowym, stylizowanym rysunkiem *Carlina* na znaczku pocztowym. Ponadto filia urzędu pocztowego na Uniwersytecie Warszawskim, gdzie odbył się zjazd, zaopatrzona została w serie znaczków z motywami roślinnymi. Zarówno kartki pocztowe, jak i znaczki cieszyły się wśród uczestników wielkim powodzeniem.

Ukazał się, wydany przez PWRiL, zeszyt ze streszczeniami referatów zgłoszonych na obrady w sesjach oraz program Zjazdu uwzględniający dokładnie godzinę i miejsce wygłaszania referatów. Wydrukowano również zaproszenia z programem Uroczystości Jubileuszowych, które zostały szeroko rozprowadzone do zaproszonych gości i prelegentów.

W holu Auditorium Maximum urządzone było stoisko Domu Książki z nowościami wydawniczymi botanicznymi i dyscyplin pokrewnych.

W Pałacu Kazimierzowskim UW zorganizowana została wystawa nowości z dzie-

dziny mikroskopii produkowanych i eksponowanych przez Polskie Zakłady Optyczne. Ta pożyteczna i interesująca ekspozycja, dobrze zaopatrzona w informatory, prospekty i reklamy, cieszyła się dużą frekwencją uczestników Zjazdu.

W pierwszym dniu Zjazdu, 19 września, obrady rozpoczęły się od przewidzianego statutem Towarzystwa, Walnego Zgromadzenia członków, w którym uczestniczyło około 90 uprawnionych do głosowania delegatów. Walne Zgromadzenie przyjęło sprawozdanie z działalności Towarzystwa za 1971 r. — sekretarza generalnego prof. dr T. Gorczyńskiego i skarbnika prof. dr A. Skirgiełło. Następnie Walne Zgromadzenie przyjęło również przedstawiony przez skarbnika preliminarz budżetowy na 1973 r. Komisja Rewizyjna przedstawiła wniosek w sprawie udzielenia Zarządowi absolutorium, który jednomyślnie został przyjęty przez Zgromadzenie.

Walne Zgromadzenie uchwaliło następnie trzy wnioski w sprawie nadania tytułów członków honorowych PTB prof. Janinie Jentys-Szaferowej, prof. dr Tadeuszowi Młynkowi, prof. dr Karolowi Starmachowi.

Uroczystości Jubileuszowe rozpoczęły się po przerwie, o godz. 11³⁰ z udziałem ponad 400 członków Towarzystwa i licznych gości.

Otwierając Zjazd powitał zebranych prezes Polskiego Towarzystwa Botanicznego prof. dr Henryk Teleżyński, podkreślił rolę Towarzystwa, jaką spełniało ono w ciągu pięćdziesięciolecia, a mianowicie zrzeszenia wszystkich botaników polskich różnych dyscyplin botanicznych, zachowania więzi w działalności naukowej, dydaktycznej i popularyzacyjnej i utrzymania tej działalności na wysokim poziomie.

Prezes powitał obecnych na sali dostojnych gości, a wśród nich zastępcę Sekretarza II Wydziału PAN prof. dra Adama Urbanka, Sekretarza V Wydziału PAN prof. dra Bohdana Dobrzańskiego, Rektora Uniwersytetu Warszawskiego prof. dra Zygmunta Rybickiego, członka honorowego Towarzystwa prof. dr Stanisława Kulczyńskiego i innych.

W imieniu II Wydz. PAN zabrał głos prof. dr A. Urbanek, składając życzenia pomyślnych obrad. Z ramienia organizacyjnego Zjazdu powitała zebranych prof. dr Irena Rejment-Grochowska, przypomniała pierwszy powojenny Zjazd w 1945 r. w Warszawie, która była wówczas w ruinach wojennych i obecny Zjazd 1972 r. w nowej, odbudowanej stolicy.

Następnie, jako gospodarz Uniwersytetu Warszawskiego przemówił rektor prof. dr Z. Rybicki, składając w pięćdziesięciolecie utworzenia Towarzystwa życzenia dalszej owocnej działalności dla rozwoju nauk biologicznych.

Po przemówieniach powitalnych prezes Polskiego Towarzystwa Botanicznego prof. dr H. Teleżyński wręczył dyplomy członków honorowych Towarzystwa prof. drowi Stanisławowi Kulczyńskiemu, któremu nadano ten tytuł na poprzednim Walnym Zgromadzeniu oraz tym, których powołano na członków honorowych 19 września 1972 r., a więc na ostatnim XLV Walnym Zgromadzeniu: prof. drowi Karolowi Starmachowi (Kraków), prof. dr Janinie Jentys-Szaferowej (Kraków) i prof. drowi Tadeuszowi Młynkowi (Olsztyn). Dwie ostatnie osoby z powodu złego stanu zdrowia nie mogły wziąć udziału w Zjeździe. W gorących słowach podkreślił prof. dr H. Teleżyński zasługi członków wyróżnionych dyplomem honorowym, ich osiągnięcia w rozwoju nauki i działalności Polskiego Towarzystwa Botanicznego.

Dalszą część obrad plenarnych wypełnił program czterech wykładów inauguracyjnych przedstawionych przez wybitnych profesorów reprezentujących cztery ośrodki botaniczne w kraju: UMCS w Lublinie — prof. dr Adam Paszewski *Z dziejów botaniki polskiej w ostatnim pięćdziesięcioleciu*; Uniw. im. B. Bieruta we Wrocławiu — prof. dr Stefan Gumiński *Współczesne kierunki badań botanicznych w Polsce*; Uniwersytet Warszawski — prof. dr Władysław Matuszkiewicz *Zadania i perspektywy fitosocjologii polskiej w problemach ochrony i kształtowania środowiska człowieka*; Poznań — prof. dr Marian Nowiński *Perspektywy zastosowania botaniki w gospodarce narodowej*.

Cztery przedstawione wykłady ukazały łącznie historyczny, aktualny i perspektywiczny rozwój i znaczenie dyscyplin botanicznych w Polsce.

Po wyczerpanym programie naukowym uczestnicy plenarnego posiedzenia udali się do budynku b. Szkoły Głównej, przed którym jak 50 lat temu fotografowano członków założycieli Polskiego Towarzystwa Botanicznego, tak i obecnie wykonano zdjęcia uczestników Jubileuszowego Zjazdu Towarzystwa.

Wieczorem odbyła się uroczysta, wspólna kolacja, w czasie której utrwały się dawne i nawiązywały nowe, bliskie, niemal rodzinne kontakty wśród botaników.

W dniach 20 i 21 września odbyły się obrady w sekcjach. Dnia 20 obradowały sekcje: 1. Cytologii, Embriologii i Anatomii Roślin; 2. Fizjologii Roślin; 3. Geobotaniki i Ekologii Roślin; 4. Paleobotaniki i Palinologii; 5. Systematyki Roślin. Dnia 21 odbywały się w dalszym ciągu obrady dwóch pierwszych sekcji oraz jednocześnie, w innych salach obrady sekcji: 6. Mikologii; 7. Algologii; 8. Ogrodów Botanicznych i Arboretów.

Interesująco przedstawiały się liczby zgłoszonych komunikatów na poszczególne sekcje. Pierwsze pod tym względem miejsce zajęła Sekcja Fizjologii Roślin, na którą zgłoszono 71 doniesień; drugie Sekcja Cytologii, Embriologii i Anatomii — 34 referaty; trzecie Sekcja Geobotaniki i Ekologii — 24 referaty; dalsze kolejne miejsca zajęły Sekcja Mikologii — 16; Paleobotaniki i Palinologii — 12; Systematyki Roślin — 9; sekcja Algologii — 6 referatów; sekcja Ogrodów Botanicznych i Arboretów — 5 referatów. Łącznie zgłoszono na obrady w sekcjach dużą liczbę, bo aż 177 komunikatów, co też z konieczności wiązało się z dokładnym ograniczeniem czasu prelekcji. Na każde doniesienie przewidziano w programie 15 minut czasu. Przykrym zjawiskiem, które należy tu podkreślić, jest dość duża liczba referatów niewyłoszonych, które spadły z porządku obrad, najczęściej z powodu nieobecności autora. Często zdarzało się, że ten sam autor w różnym zespole zgłaszał kilka komunikatów, co tym samym zwiększało procent niewyłoszonych doniesień. W ten sposób około 18 % referatów spadło z porządku obrad. Nie miało to zresztą większego wpływu na uszczuplenie programu, często nawet było z pożytkiem dla obrad, bowiem wolny czas mógł być wykorzystany na dyskusję, na którą często czas był ograniczony.

Jak to często bywa na licznych Zjazdach o dużej liczbie referatów, poziom naukowy był dość różny, były referaty na wysokim poziomie oparte na poważnych badaniach, były także doniesienia z prac niezakończonych.

W podsumowaniu obrad każdej sekcji znajduje się jednak dużo pożytecznych pozycji, które wzbudzały ogólne zainteresowanie i ożywioną dyskusję. Na najliczniejszej Sekcji Fizjologii Roślin w czasie przedpołudniowej sesji dn. 20 IX wygłoszono 18 doniesień, nad którymi 28 osób zabierało głos w dyskusji. Następnego dnia, 21 IX na tej samej sekcji (sala A) poruszono w dyskusji zarówno zagadnienia metodyczne, jak i merytoryczne, np. indukcyjny charakter wernalizacji; zależność efektu działania środowiska od pory stosowania zabiegów i stadium rozwojowego rośliny.

Na Sekcji Cytologii, Embriologii i Anatomii Roślin szczególne zainteresowanie i ożywioną dyskusję wzbudziły referaty poruszające zagadnienia procesów cytologicznych w toku różnicowania się endospermy, zjawisk apomiksji oraz ultrastruktury różnych rodzajów chromatyny.

Na Sekcji Paleobotaniki i Palinologii wśród referatów nie objętych programem była interesująca i pożyteczna prelekcja prof. W. G. Chalонера z Londynu o znaczeniu dla paleobotaniki mikroskopu odbiciowego (Scanning Electron Microscope-SEM) i przygotowywaniu obiektów do zdjęć za pomocą tego mikroskopu. Ożywioną dyskusję wywołały też zagadnienia związane z problematyką prowadzonych badań paleobotanicznych w Instytucie Geologii w Warszawie.

Na Sekcji Taksonomii Roślin podkreślano stosowanie nowoczesnych metod badań, po których można oczekiwać postępu w pracach taksonomii roślin. Szczególnie zainteresowanie wzbudziły zagadnienia zmienności roślin i wyniki analizy chemotaksonomicznej mieszańców niektórych drzew.

Na Sekcji Algologii ożywiona dyskusja dotyczyła nowych form, ich morfologii w zależności od środowiska, np. środowiska zasolonego.

Na Sekcji Ogrodów Botanicznych i Arboretów podkreślano w dyskusji rolę naukową i popularyzacyjną Ogrodów, konieczność utworzenia Muzeum Botanicznego, roztoczenia opieki nad ginącymi ekotypami, ściślejszego powiązania Ogrodów z dydaktyką. Podkreślono także duże znaczenie jakie rokuje Ogród organizowany przez Polską Akademię Nauk, wyrażono uznanie dla inicjatorów i organizatorów tej nowej placówki.

Na zakończenie Zjazdu, w dniach 22 i 23 września odbyły się cztery wycieczki:

1. Geobotaniczna do Puszczy Kampinoskiej (Rezerwat Sieraków), gdzie trasa prowadziła przez torfowisko wysokie, olsy, wydmy paraboliczne z suchymi borami i dąbrowy zboczowe. Stroną naukową wycieczki kierował dr hab. T. Traczyk.

2. Paleobotaniczna i ochrony środowiska do kopalni węgla brunatnego w Koninie (dolna część miocenu górnego). Kierownikiem naukowym wycieczki była prof. dr J. Bobrowska.

3. Dendrologiczna z zabytkami architektury do Żelazowej Woli i Nieborowa. Prowadził doc. dr W. Seneta.

4. Do Instytutu Ziemiaka w Młochowie, Instytutu Sadownictwa i Instytutu Warzywnictwa w Skierniewicach. Stroną naukową kierowali dyrektorzy Instytutów.

Mimo dużych trudności organizacyjnych jakie powstają w czasie prac przy montowaniu liczniejszego Zjazdu, szczególnie w Warszawie w okresie natężenia ruchu turystycznego, należy Zjazd Pięćdziesięciolecia Polskiego Towarzystwa Bo-

tanicznego ocenić pozytywnie pod względem korzyści naukowych, kontaktów osobistych między botanikami z całego kraju oraz ogólnej atrakcyjności jaką przynosi stolica.

Wyrazić należy podziękowanie Państwowemu Wydawnictwu Rolniczemu i Leśnemu, Państwowemu Wydawnictwu Naukowemu oraz Polskim Zakładom Optycznym za życzliwą pomoc w pracach Komitetu Organizacyjnego, która miała szczególnie duże znaczenie wobec braku dodatkowych środków finansowych.